

THOMAS VAN SLOBBE

Handvest Antropoceen

of de liefde van Toby Zonderveld

KNNV Uitgeverij

2017

‘On November 13, 1946 pilot Curtis Talbot, working for the General Electric Research Laboratory, climbed to an altitude of 14,000 feet about 30 miles east of Schenectady, New York.

Talbot, along with scientist Dr. Vincent J. Schaefer, released three pounds of dry ice (frozen carbon dioxide) into the clouds.

As they turned south, Dr. Schaefer noted, *“I looked toward the rear and was thrilled to see long streamers of snow falling from the base of the cloud through which we had just passed. I shouted to Curt to swing around, and as we did so we passed through a mass of glistening snow crystals! Needless to say, we were quite excited.”*

They had created the world's first human-made snowstorm.’

MATT NOVAK

‘Maar in al mijn ervaringen heb ik nooit een noemenswaardig ongeluk meegemaakt ... Ik heb in al mijn jaren op zee maar één vaartuig in nood gezien. Ik heb nooit een wrak gezien en heb nooit schipbreuk geleden en heb me nooit in een penibele situatie bevonden die rampzalig dreigde af te lopen.’

E.J. SMITH, KAPITEIN VAN DE TITANIC

DEEL 1

'Let's build a smarter planet!'

IBM

1

Zijn naam was Gert Levchenko en hij behoorde tot het meubilair. Drommen studenten liepen hem voorbij als hij in de gang van het gebouw een lamp verving, een draad moest leggen of het kozijn een nieuwe kleur gaf. Het was druk, de studenten liepen zij aan zij, kletsend, lachend, klagend, maar de ladder waarop hij stond werd nooit geraakt en het was maar één keer voorgekomen dat iemand over hem en zijn gereedschapskist was gestruikeld.

Hij was niet extreem klein of smal. Tweeënveertig jaar, sluijk, blond haar boven een wat boers gezicht met blauwe ogen en een vage, vaak verlegen glimlach. Niks mis mee, zou je zeggen.

Gert Levchenko veegde de vloeren, zette stoelen klaar, stelde de beamer scherp. Dat was zijn werk en dat deed hij naar behoren. Hij sleepte met de computers en sjouwde kannen koffie aan.

Hij zag de meiden en de jongens. De schop tegen de vuilnisbak; het joelen, het flirten, het kijken en het kletsen.

Hij zag hoe groepen zich openden en sloten. Jaargroepen. Vakgroepen. Vriendengroepen.

Hij hoorde lachbuien. Vergaderingen. Grappen.

Hij zat gehurkt naast het koffieapparaat. Eén van de meiden had haar rijbewijs gehaald. Ze was al vijf keer gezakt, waarvan twee doordat ze zich verslapen had. Een lange, puisterige jongen zoende haar op de wang en zei iets dat Gert niet kon verstaan. Een meisje lachte. Een ander meisje keek onrustig om zich heen.

Hij stond met hamer en spijker bij het raamkozijn. Een jongen vertelde dat hij als stagiair naar Amerika kon. Hij mocht bij NASA aan de slag. Nou ja, niet bij NASA, maar bij een bedrijf dat iets voor NASA deed.

Gert dweilde de vloer bij de leeshoek achter in de gang. Twee studenten giechelden om een WhatsApp-bericht. Het linker meisje, met kort, zwart geverfd haar en een glinsterende piercing in haar neus, had twee vriendjes tegelijk en ontdekte nu dat die

jongens elkaar goed bleken te kennen.

Hij nam een korte pauze, buiten in de zon, pal naast het fietsenrek. Een professor vroeg twee jongens of ze hem even wilden helpen. Zijn fiets was klemgezet tussen een scooter en de muur. Het hangslot, dat de professor om een regenpijp gewikkeld had, stond te strak om los te maken. ‘Dan wil ik wel een voldoende op tentamen,’ zei één van de jongens. ‘Voor wat, hoort wat, snapt u wel.’

Gert Levchenko hoefde niet zo nodig op te vallen. Anderen hadden vaak meer gaande – die waren interessanter, warmer, avontuurlijker – en daar had Gert vrede mee. Hij kon de vrije ruimte die daarmee gecreëerd werd wel waarderen. Wie ongezien blijft, hoeft geen afstand te bewaren. En bovenal: hij was eraan gewend.

Daarom was hij ook volledig van zijn stuk toen de vrouw op hoge hakken, ruim na afloop van de colleges, hem benaderde. Ze rende naar hem toe en schoof hem een laptop in zijn handen. ‘Verstoppen,’ siste ze hem toe, terwijl ze verder liep. De hoek om. Weg.

Niets had erop gewezen dat er die dag iets te gebeuren stond. Het was een dag als alle andere, zonder al te grote klussen. Er was niets dat extra aandacht vroeg.

Gisteravond was hij naar de duivenclub gegaan. Hij had een paar pilsjes gedronken met de jongens en samen hadden ze de plannen voor de zomer doorgenomen. Eerst alleen voor de oude duiven, die al vaker aan vluchten hadden meegedaan. De jonge duiven mochten pas in juli meedoen. Karel aarzelde of hij dit jaar wel mee zou doen. Vorig jaar was hij zijn beste offer kwijtgeraakt. Dat zat hem nog steeds dwars. Theo had begrip getoond.

Rond half tien had hij de fiets naar huis gepakt, waar hij nog een tijdje in een boek had zitten lezen. Om elf uur lag hij onder de wol.

Zoals gebruikelijk had hij vanochtend een snelle douche genomen en ontbeten. Hij had de duiven gevoerd, de hokken schoon gemaakt en was rond half acht weer naar het werk gegaan. Op zijn werklijst stond alles wat gedaan moest worden. Een TL-lamp moest vervangen, de verwarming moest ontluicht.

Gert haalde eerst wat koffie en liep daarna de trap af naar be-

neden. Daar, in het magazijn achter de werkplaats, lagen de lampen.

Op de lijst stond niets over een laptop, niets over verstopp en en zeker niets over de vrouw.

Hij duwde het karretje met stoffer en blik, een dweil, een emmer sop en een paar vuilniszakken voor zich uit toen het gebeurde, dromerig en in zichzelf gekeerd.

Ze liep achter hem. Haar schoenen tikten ritmisch door de verder lege gang.

Pas toen ze dichterbij kwam, keek hij op.

‘Hier,’ zei ze. ‘Verstoppen.

‘Ze liep meteen weer weg, half rennend, half struikelend.

Aan de andere kant van de gang, vanwaar ze was gekomen, verschenen drie jonge mannen.

Type politie. Militair.

‘Stop,’ riepen ze de vrouw na, maar die was inmiddels al uit zicht verdwenen.

Gert schoof de laptop in een vuilniszak en sjokte voort alsof er niets gebeurd was.

Zijn hart ging als een gek tekeer.

□

‘Sluiten jullie af?’ vroeg hij aan Karin en Sjoerd, die nog in de werkplaats zaten.

‘Yip,’ zei Sjoerd. ‘No problem.’

Het miezerde. Een natte fiets en druppels op zijn bril. Gert zette er flink de vaart in en was in tien minuten thuis. Hij trok droge kleren aan, pakte een pilsje uit de koelkast en liep meteen door naar de tuin.

Daar, achter in de schuur, zaten zijn duiven.

Hij vertelde hen iedere avond wat hij die dag had meegemaakt, de roddels die hij had gehoord, gesprekken en flarden van colleges. Duiven zijn goede luisteraars, vooral Kees23, een driejarige doffer die altijd op de dakrand zat. Met zijn pientere oogjes – en zijn kop altijd een beetje scheef – gaf hij Gert het gevoel dat hij echt in hem geïnteresseerd was. Dat hij hem snapte.

Niemand weet wat duiven begrijpen. Misschien zijn ze slim, zoals dat ook van dolfijnen wordt gezegd. Ze hebben geen tomtom nodig om de weg te vinden. Alleen al daarin steken ze ieder mens de loef af.

Gert had in de loop der jaren veel tijd met deze duiven doorgebracht, maar nog steeds bleven de beestjes hem verbazen. Hoe ze met elkaar omgingen. Hoe ze hun vleugels schudden als ze wakker werden. Hoe ze soms op zijn schouder kwamen zitten, als hij ze wat te eten gaf.

Hij had gemerkt dat hij niet teveel over zijn duiven moest praten, als er iemand op bezoek was. Daar hield bezoek niet van.

Maar goed, het was zijn hobby en wie daar moeite mee had, zocht het maar uit. Hij moest toch wat, sinds zijn lief, Marjan, hem had verlaten. Tien jaar geleden. Ze waren verwickeld in een burenruzie en op een dag, terwijl Gert met de buurman rond de tafel zat, is ze er met de advocaat vandoor gegaan. Op de keukentafel lag een briefje dat ze er even 'tussenuit' moest. Naar de Costa del Sol. Hij dacht dat het een bevestiging was en maakte zich niets eens zo heel veel zorgen. Ten onrechte, wist hij inmiddels. Als zijn duiven uitvliegen, komen ze altijd terug.

Maar zijn vrouw bleef weg.

'Er is niet veel gebeurd,' vertelde hij de duiven, terwijl hij de lap-top onder in een zak met voer verstopte. 'Sjoerd was chagrijnig, maar daar had ik weinig last van.'

Gert vulde de voederbakjes bij. Hij ververste het water, sneller dan normaal.

'Ik ga eten,' zei hij, terwijl hij een slok bier nam. 'Ik heb honger.'

Hij kookte rijst met kip en kerrie. Zat met zijn bord op schoot voor de tv. Waste alles af en maakte zich wat koffie. Deed de gordijnen dicht en zette zijn computer aan.

Hij baalde ervan dat hij de vrouw niet goed bekeken had. Hij had voornamelijk haar angst gezien. Haar woede. Haar uiterlijk was hem ontgaan – ja, een blauw en strak gesneden mantelpak, blond haar en vrij kleine, slanke handen – en hij vroeg zich af of hij haar opnieuw zou herkennen.

Ze leek hem niet de minste. Een professor of professorenvrouw.

Terwijl de computer aan het opstarten was, liep hij naar de

keuken om zich een kop koffie in te schenken. Daarna voerde hij het wachtwoord in – ‘Marjan’. Hij ging direct naar Google.

Zoekopdracht: ‘Professor Radboud Universiteit’. Google voegde er als vanzelf het woord ‘Nijmegen’ aan toe.

Zoekopdracht: ‘Afbeeldingen’.

De eerste rij foto’s bestond uit louter mannen.

Op de tweede rij stond vier keer dezelfde vrouw. Professor Roos Vonk. Daaronder, naast een portret van Albert Einstein, een tweede vrouw, die ook niet leek. Vervolgens eindeloos veel foto’s, die steeds vaker werden afgewisseld met willekeurige dia’s van lezingen. ‘Het uitdijend heelal.’ ‘Over staats hervorming.’

Gert probeerde niet te denken, bang dat iedere gedachte hem van zijn intuïtie en geheugen weg zou drijven. Dromerig, bijna ongeïnteresseerd, liet hij zijn blik over de foto’s glijden, helemaal tot beneden aan de galerij.

Zoekopdracht: ‘Meer resultaten’.

Tot hij de juiste foto vond.

Een klik op de muis bracht haar vergroot in beeld.

Naomi Schelling, associate professor at the Radboud University Nijmegen.

Meer informatie stond er niet, en meer had hij op dit moment niet nodig.

Haar gezicht alleen zei al zoveel.

Ze had, vond hij, verdrietige ogen en een wat strakgetrokken mond.

Een kleine, gouden ketting om een smalle hals. Haar kapsel oogde precies goed. Een, ongetwijfeld dure, *coupe soleil*. Al met al zag ze er chic uit. Misschien iets te chic voor haar leeftijd, waardoor ze wat stijf, afstandelijk overkwam. Gert kreeg de neiging om haar haren snel wat door elkaar te veggen. Hij probeerde zich voor te stellen hoe ze eruit zou zien als ze ontspannen was, maar kwam daar niet goed uit.

Ze was waarschijnlijk ergens achter in de dertig, een paar jonger dan hij dus, maar oogde tegelijkertijd ook ouder. Alsof ze meer had meegemaakt en ook meer waard was.

Heel traag en heel voorzichtig, alsof hij vijandelijk gebied betrad, typte hij haar naam in.

Een nieuwe zoekopdracht: Naomi Schelling.

Die gaf 270.000 resultaten in 0,66 seconden. Artikelen. Colleges. Interviews. Vermeldingen.

Ze bleek een natuurkundige – vrij belangrijk, veelbelovend – die haar tijd verdeelde tussen les geven en onderzoek.

Gert opende, vrij willekeurig, één van de artikelen die ze had geschreven. ‘*De technical fix,*’ door professor N. Schelling.

Ze had het over innovatie en techniek, over vooruitgang en over alle goede dingen die daaruit waren voortgekomen. Na een korte opsomming van belangrijke ontdekkingen in het verleden, van woningbouw en kunstmest, tot elektriciteit en penicilline, schreef ze een stuk over Benjamin Franklin. Dat was een staatsman. Filosoof. Eén van de stamvaders van het moderne Amerika.

‘Zijn portret,’ las Gert, ‘staat op alle honderd dollarbiljetten. En dit is wat hij in het jaar 1780, meer dan tweehonderd jaar geleden, heeft gezegd:

“Het is onvoorstelbaar tot op welke hoogte de mens over duizend jaar de natuur zal beheersen. Misschien leren we wel hoe we zware vrachten van hun gewicht kunnen ontdoen om ze eenvoudig te vervoeren. De landbouw heeft misschien minder mankracht nodig en levert misschien wel tweemaal zo grote oogsten op. Alle ziekten kunnen mogelijk worden voorkomen of genezen, zelfs die van ouderdom, en onze levensduur kan naar eigen goeddunken oneindig worden verlengd.”

Benjamin Franklin had een droom. Een visie. Hij voorzag als geen ander hoeveel je met techniek kunt bereiken. Hoe je problemen kunt oplossen. Het wereldvoedselprobleem. Gezondheid. Logistiek.

Het is goed daar af en toe bij stil te staan. Het geloof in vooruitgang zit diep in ieder mens ingebakken, van puber tot bejaarde, van stratenmaker tot minister. De drang tot vooruitgang zit in onze genen. De geschiedenis laat zich duiden als één groot testimonium van haar onomkeerbaarheid. En iedereen heeft er ervaring mee.’